

Maoi **BANDOENG**

1939
JULI

JAARGANG 7
No. 7

GRAND HOTEL PREANGER BANDOENG

HOTEL MET DE MEEST MODERNE INRICHTING

**Alle kamers met eigen badkamer. Electriche liften.
Electriche koel- en vrieskamers. Electriche Wasscherij.
Groote Wijnkelder.**

Dagelijks Concert en Dansmuziek door het Preanger Orchest.

Grand Hotel Savoy-Homann

**GROOTSTE EN MODERNSTE
HOTEL IN NEDERL.-INDIË**

LIFTEN

HONGAARSCH ORCHEST

**MOOIE ZALEN VOOR
BANQUETS, RÉUNIES ENZ.**

Villa „Isola” dépendance.

Directeur:
Fr. J. A. van ES.

Bezienswaardigheden van Bandoeng en Omstreken.

BANDOENGSCHE ZOÖLOGISCHE PARK (Stichting van „BANDOENG VOORUIT“). Dagelijks geopend van 8 u. v.m. tot 6 u. n.m.

Toegang voor Europeanen en Vreemde

	Oosterlingen f	0,25
„ „ kinderen van id. en id.	„	0,15
„ „ Inlanders	„	0,10
„ „ Scholen per 30 leerlingen met een geleider	„	1,—
Maandkaarten voor gezinnen	„	1,—
„ voor personen	„	0,50

HET JUBILEUMPARK, aan den Huygensweg. Dagelijks geopend van 6 u. v.m. tot 6.30 u. n.m. Toegang uitsluitend op vertoon van een toegangkaart, welke op aanvraag gratis verstrekt wordt ten Gemeentehuize, Atjehstraat. Geopend alle werkdagen van 7–2 uur.

MUSEUM VAN DEN DIENST VAN DEN MIJNBOW, „Geologisch Museum“, aan de Rembrandtstraat. Kosteloos toegankelijk op Maandag, Woensdag en Zaterdag van 10 u. tot 12 u. v.m. Eens p. mnd. ook 's Zondags.

MUSEUM VAN DEN POST-, TELEGRAAF- en TELEFOONDIENT, aan de De Katstraat. Kan door belangstellenden in den regel bezichtigd worden op werkdagen tusschen 7 u. v.m. en 2 u. n.m., 's Zaterdags tot 12 u. 30 n.m.

BADPLAATS MARIBAJA (21 K.M. v. Bandoeng), gelegen terzijde van den weg Lembang–Tjikidang–Tjibodas. Gelegenheid tot het nemen van geneeskrachtige zwavelbaden. Dagelijks geopend van 6 u. v.m. tot 6 u. n.m. Tarief 1ste klas 40 cent.

VOGEL- EN SCHELPEN-VERZAMELING. Op aanvraag kosteloos te bezichtigen in het Christelijk Lyceum, Dagoweg 81.

CENTRALE GOUVERNEMENTS-VISCHKWEEKERIJ, Dr. De Grootweg. Dagelijks te bezichtigen, ook op feestdagen, behalve des Zondags, tegen 10 cent per persoon.

ZWEMINRICHTINGEN:

't Centrum, Billitonstr. 10; Tjihampelas, Lembangweg; „Isola“; Grand Hotel Lembang; Tjimindi; Dago; Hotel „Berglust“, Tjimahi; Hotel „Tangkoeban Prahoe“, Lembang; Hotel „Tjitere“ en „Tjileuntja“ Pengalengan.

LUCHTVAARTAFDEELING, Andir 1ste en 2de Zaterdag v.d. maand 10–10.45 v.m. te bezichtigen, onder deskundig geleide. Alle bezoekers dienen zich bij den portier te melden. Na 10.45 geen toegang meer.

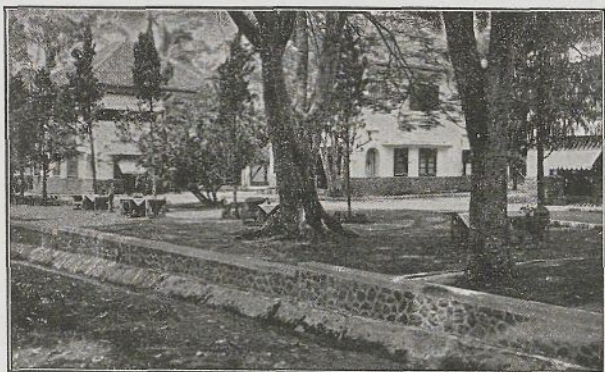
MEREN IN DE OMGEVING

Meren van Tjileuntja en Tjipanoendjang 44 K.M. van Bandoeng. Van Pengalengan uit slechts enkele kilometers. Uiterst geschikt voor watersport.

Telaga Patengan, 44 K.M. van Bandoeng. Een 15 min. voorbij Rantjabali slaat een zijweg rechts naar het meer af.

De weg is smal en dus wordt voorzichtig rijden aangeraden.

R U S T I G

SCHITTERENDE LIGGING

FLAT-COMPLEX

„Olcottpark“

BANDOENG

J A V A

N.O.I.

C H I Q U E.

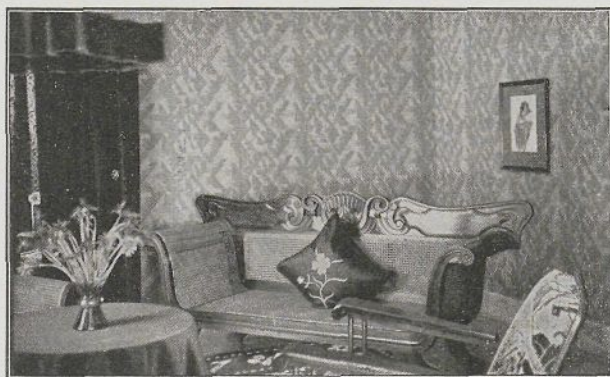
RUIME FLAT-GEBOUWEN

E E N H O M E.

SMAAKVOLLE INRICHTING
VLOTTE BEDIENING
GERENOMMEERDE TAFEL
FIRST CLASS SERVICE

and last but not least...

GEMATIGDE PRIJZEN

GEZELLIGE INTERIEURS

Mooi Bandoeng

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE
VEREENIGING „BANDOENG VOORUIT”.

REDACTIE : Dr. L. v. d. Pijl en M. A. J. Kelling.

JULI 1939

No. 7

JAARGANG 7.

DOEL DER VEREENIGING.

De Vereeniging „Bandoeng Vooruit” stelt zich ten doel, de belangen van Bandoeng en omstreken en die van het vreemdelingenverkeer in den meest uitgebreiden zin des woords te behartigen.

BESTUUR.

Beschermheer	: E. Tacoma, Resident van Priangan.
Eerevoorzitter	: N. Beets, Burgemeester van Bandoeng.
Eereleden	: W. H. Hoogland en Ir. A. Poldervaart.
Voorzitter	: W. H. Hoogland.
Vice-voorzitter	: B. Sluimers.
Secretaris-Thesaurier	: M. A. J. Kelling.
Leden	: A. Bertling, Fr. J. A. van Es, K. J. Heim, J. A. C. de Kock van Leeuwen, Dr. L. v.d. Pijl, Mr. P. A. Ursone, R. A. A. Wiranata- koesoema.

Gedelegeerd Bestuurslid in Nederland : C. J. Nauta.

CONTRIBUTIE.

Minimum f 4,- 's jaars v. personen en f 5,- 's jaars voor zaken, instellingen, vereenigingen enz. Het lidmaatschap geeft recht op het maandblad „Mooi Bandoeng” en één toegangskaart 's jaars tot de kraterwegen van den Tangkoeban Prahoe of den Papandajan. Een persoonlijke contributie van f 8,- 's jaars geeft recht op twee toegangskaarten.

DONATEURS.

Men kan de Vereeniging als Donateur steunen door een jaarlijksche bijdrage van minstens f 25.-, of een gift in eens van minstens f 100.-. Het donateurschap geeft recht op een doorlopende persoonlijke toegangskaart naar de kraterwegen van den Tangkoeban Prahoe en den Papandajan.

ABONNEMENTEN.

Niet-leden kunnen zich op „Mooi Bandoeng” abonneeren ad f 2,50 's jaars.

KANTOOR : Naripan 5C.

Geopend : alle werkdagen van 8-1 en van 2.30-5 u. n.m.
Zaterdags van 8 - 12.30 n.m.
Telefoon 1600. Vóór en na kantoortijd 1550.

Waarmede kunnen wij U van dienst zijn?

Het komt meermalen voor, dat wij de beschikking krijgen over gegevens aangaande bepaalde onderwerpen, die op zichzelf zeer interessant en nuttig, doch niet van dien aard zijn, dat daarin alle of een meerderheid der leden belang stellen.

Nu kunnen wij natuurlijk niet precies weten, wat elk lid afzonderlijk interesseert. Dit heeft ons op het denkbeeld gebracht om te trachten

UITNOODIGING VOOR EXCURSIES

I. NAAR DE KAWAH WAJANG, DANOE TJIBITOENG EN TJITAROEM-BRONNEN

deze tocht zal worden gemaakt

op ZONDAG, 2 JULI 1939

- VERTREK:** Des morgens om 6 u. van af het verzamelpunt der auto's, de Auto-verhuurderij „Preanger”. De deelnemers(sters) worden omstreeks kwart voor zes van huis gehaald.
- TERUGKOMST:** In den namiddag, tegen donker.
- KOSTEN:** Voor leden van „Bandoeng Vooruit” f 4,50 p.p.
- UITRUSTING:** Veldflesch. Leeftocht. Foto- en filmtoestel. Spijkerschoenen en bergstok.
- AANMELDING:** Uiterlijk Vrijdag 30 Juni om 6 u. n.m. bij den Heer CH. HERMANS, Riouwstraat 118, Tel. 2334.
- BIJZONDERHEDEN:** Dit is een excursie, bijzonder rijk aan afwisseling. Een sissende en brullende fumarool, die den moedigste de angst om 't hart doet slaan; een troosteloos verweerde kawah; een schilderachtig meertje met een steile berg tot achtergrond; de geheimzinnige bronnen van de groote rivier, die Bandoeng's hoogvlakte doorsnijdt; overal prachtig bosch van wisselend karakter, met een interessante flora, en onderbroken door open gedeelten met grootsch uitzicht — dit alles krijgt men te genieten voor de inspanning van vijf à zes uur slechts matig vermoeiend loopen.

II. NAAR DE BRONNEN TE MARIBAJA

deze tweede tocht zal worden gemaakt

op ZONDAG 16 JULI a.s. van uit DAGO

In de pasanggrahan te Maribaja zal de jaarlijksche algemeene vergadering van de Bandoengsche Excursie-Vereeniging worden belegd, waarna gelegenheid bestaat tot het nemen van warme baden, echter voor eigen rekening.

Na de koffie wordt langs een binnenweg naar Lembang geloopt om verder per auto de terugrit te aanvaarden. Vóór de lunch is men thuis.

Deelnemers worden om 6 uur v.m. van huis gehaald en gebracht naar het verzamelpunt voor het departement van V. & W., van waaruit gezamenlijk wordt afgereden naar Dago. Halverwege Dago — Tjikidang kan men in een koepel op één der heuvels — met schitterend uitzicht op Bandoeng — uitrusten.

De kosten van deelname bedragen voor: leden van „BANDOENG VOORUIT” f 1,50 p.p.

Aanmelding geschiedt tot uiterlijk Zaterdag, 15 Juli om 11 uur v.m. bij den leider, Progostraat 16, telef. 1612, of bij Mej. M. LATSCH p/a Rathkamp & Co. Tel. 227.

De Hygiëne in Bandoeng en Omstreken.

door

Prof. Dr. M. U. THIERFELDER.

Bandoeng is een relatief jonge stad. Dat heeft zijn voor- en nadeelen. Wij menschen zijn in het diepste van ons hart conservatief, wij houden van traditie. Daarom heeft een jonge stad soms iets parvenu-achtigs: Ons oog ziet graag oude huizen met geschiedenis en een „verleden”: zij geven ons gelegenheid onze fantasie te laten rondwalen in „den goeden ouden tijd” en wij voelen de aangename sensatie, die wij in onze kindheid ondervonden, als grootmoeder verhaaltjes vertelde.

Maar als wij de geheimzinnige sluier, die over die goeden ouden tijd ligt, iets oplichten, dan zien wij, dat de mensch de gelukkige aanleg heeft het goede te onthouden en het slechte te vergeten. Wij hebben de gemoeidelijkheid en behagelijkheid onthouden, maar de onzekerheid van eigendom en leven is vergeten; wij herinneren ons met genoegen de oude romantische postwagen met een vroolijk blazenden postillion, maar wij denken niet aan de onbegaanbare, modderi-

Ziet gij muggen, lang van poot,
Aarzelt niet, maar slaat ze dood!

Houdt Uw huis van vliegen schoon,
En gezondheid is Uw loon.

ge en moerassige wegen, aan de vele tolkantoren en straatroovers. Wij prijzen de oude huizen en paleizen, maar wij vergeten, dat ze zelfs geen badkamer en geen W.C. hadden.

Parallel met de vorming van groote steden, van autosnelwegen en bliksemverkeer, heeft zich, allereerst schuchter in de laboratoria der geleerden, dan in de kraamkamers en in de operatiezalen van de ziekenhuizen, vervolgens in fabrieken, steden en tenslotte als noodzakelijkheid in iedere groote samenleving de algemeene zindelijkheid en netheid ontwikkeld, die de grondslag is voor dat, wat wij heden hygiëne noemen.

De grootste steun genoot de hygiëne van de ontdekkingen der bacteriologie. Daardoor bereikte zij in den loop van de laatste decennien een hooge ontwikkeling en bloei. En hierin ligt nu hoofdzakelijk het voordeel op hygiënisch gebied van een jonge stad als Bandoeng, n.l. dat zij geboren is in een tijd, die reeds de

grondbeginselen der hygiëne kende.

Dat Bandoeng een jonge stad is, is daarom een groot voorrecht, vooral dus in hygiënisch opzicht.

De straten zijn breed en goed aangelegd, de huizen zijn omgeven door aardige tuintjes. Er is licht en lucht. Het geaccidenteerd en waterrijk terrein maakte den aanleg van een goede rioleering mogelijk en nabij gelegen bergbronnen leveren uitstekend drinkwater. De beide steunpilaren der stads-hygiëne: de fecaal-afvoer en de drinkwatervoorziening zijn dus best gerege'd. Wanneer men daarbij in aanmerking neemt, dat Ban-

alle mogelijke rommel volstopt. Dat geldt allereerst voor bedrijfsgebouwen, pensions en toko's, waar dikwijls de goedang vol staat met kisten, half gevuld met houtwol en verpakkingsmaterialen. Dat deze objecten de beste schuil- en nestelplaatsen voor de huisrat zijn, zal iedereen begrijpen. Maar helaas trekt nog niet ieder de conclusie, dat hij voor de veiligheid van zichzelf en zijn bureu zedelijk verplicht is dergelijke materialen op te ruimen, dan wel zóó op te stapelen, dat een rattennest onmiddellijk zichtbaar is. Bijvoorbeeld niet tegen de wan-

Slecht onderhouden vuilnisbak.

Goed onderhouden vuilnisbak.

doeng een aangenaam, mild klimaat heeft en gelegen is op een uitgestrekte hoogvlakte, overal omringd door blauwe bergketenen, dan is het niet te verwonderen, dat wij hier prettig werken en blij leven.

Hoe staat het nu met alle gevreesde tropische ziekten, zooals pest, typhus, dysenterie, diphtherie, spruw en met de beruchte „Bandoengsche ziekte” en de niet minder besproken kindersterfte?

Wij zullen ze kort één voor één bespreken.

Wie in Bandoeng in een Europeesch gebouw steenen huis woont, behoeft voor pest geen vrees te hebben, tenminste, als hij zijn huis zindelijk houdt en zijn goedang niet met

den opstellen, maar met een tussenruimte van ± 50 cm van den muur en de kisten of open leeg, zoodat men er in kan zien, of met verpakkingsmateriaal, maar dan goed dichtgespijkerd met een deksel.

In het gangetje tusschen kisten en muur vindt men dan spoedig de resten van het aangeknaagde hout of de houtwol-draden van een nest, zoodat men dan de ratten spoedig kan verwijderen. Veldratten komen niet in huis en zijn niet gevaarlijk.

Wie in een inheemsch huis moet wonen, dient bij het inhuren er op te letten, of het huis met holle bamboe of met dubbele van elkaar staande billikwanden gebouwd is. Vast aan elkaar gespijkerde billikwanden zonder ruim-

te tusschen de beide bladen is niet gevaarlijk. Eveneens behoort de nokbalk van het dak op de kant te staan.

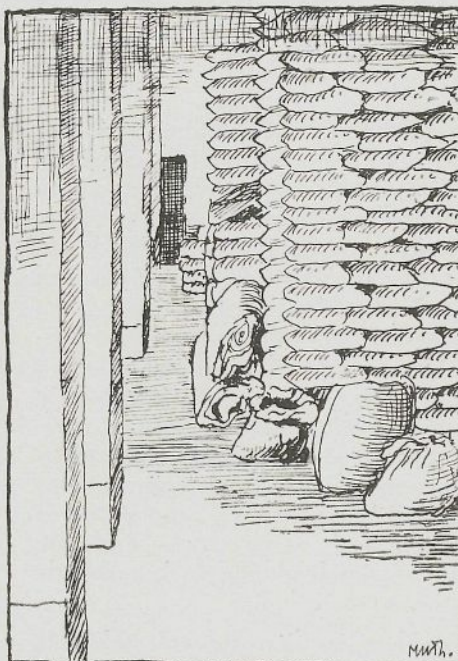
De huurder dient zich vóór het huren van een huis ervan op de hoogte te stellen en nooit in een slecht of foutief gebouwd huis te trekken. Is het huurcontract eenmaal geteekend dan zijn klachten bij den gezondheidsdienst nutteloos. Als alle slecht gebouwde huizen onverhuurd blijven, zullen de eigenaren wel tot de verbetering overgaan! Desnoods vrage men vóór het inhuren advies van den Dienst der pestbestrijding, die aan iedereen gratis advies verstrekt.

niet meer geobserveerd. Contact-infecties van mensch tot mensch komen geregeld, maar in zeer geringe frequentie voor, namelijk 5 tot 7 per week op meer dan 200.000 inwoners. In den laatsten tijd gaat de typhus-abdominalis langzaam achteruit, daarvoor in de plaats wordt meer paratyphus A gezien. Dat is geen ongunstig feit, omdat de paratyphus veel lichter is en veel minder slachtoffers vraagt. Het sterftepercentage van typhus is hier iets lager dan in Europa.

De dysenterie, die vroeger een schrik was van de bergoorden, speelt slechts nog een zéér ondergeschikte rol. Toch is het

Slecht onderhouden kistengoedang.

Goed onderhouden meelgoedang.

Bij tochten of logeeren in de omstreken van Bandoeng lette men eveneens op deze dingen. In de bekende vakantieplaatsen behoren tegenwoordig foutief-gebouwde huizen gelukkig tot de uitzonderingen. Wie persé een vakantie-tochtje door de dessa's wil maken, moet òf met een tent reizen òf zich tevoren laten vaccineeren, liefst een of twee weken voor begin van het tochtje.

De doelmatigheid van vaccinatie tegen pest met levend vaccin volgens Otten blijkt wel het best daaruit, dat de pest met 98% verminderd is.

Typhus-explosies zijn in de laatste 10 jaren in Bandoeng en omstreken gelukkig

aan te bevelen, zich regelmatig een keer per jaar tegen typhus en dysenterie te laten inenten. De inenting op groote schaal in Bandoeng hebben steeds een sterke daling van de curve der buikziekten ten gevolge.

Over diphtherie hoef ik niet veel uit te wijden. Hier en daar wordt een geval bij een schoolkind geobserveerd. De besmetting heeft plaats door bacillendragers. Er is nog geen afdoend middel bekend om bacillendragers met zekerheid te ontsmetten.

Het is noodzakelijk, dat een aan diphtherie lijdend kind onmiddellijk na vaststelling van de diagnose òf in huis, of nog beter in een ziekenhuis geïsoleerd wordt. Daardoor

kan aan de andere in het huis aanwezige kinderen langdurig schoolverzuim bespaard worden.

Na afloop van deze besmettelijke ziekten staat de ontsmettingsdienst van de Gemeente ter beschikking voor de noodige desinfecties van goederen en woningen.

Dat de zoogenaamde „Bandoengsche spruw” niet die rol speelt, die haar soms toebedeeld wordt, blijkt wel uit het zeer lage sterftcijfer van de Europeanen. Buitendien wordt deze ziekte door beter en spoediger herkennen en betere behandeling meer en meer op den achtergrond gedrongen.

Daartegenover staat het groote voordeel, dat Bandoeng geheel malaria-vrij is.

In vroegere tijden gold Bandoeng als ongezond voor kinderen. Dit heeft waarschijnlijk zijn oorzaak daarin gevonden, dat in vroegere tijden dikwijls de Europeanen uit warmere streken met hun kinderen het koele Bandoeng als vakantie- of herstellingsoord opzochten. Zeer dikwijls zullen de ouders vermoedelijk niet met den invloed van temperatuurs- en vochtigheidswisseling rekening hebben gehouden en de kinderen, vooral in het begin veel te dun hebben gekleed, zooals dat bij vakantie-gangers dikwijls geconstateerd kan worden. Deze, reeds door het slopende warme klimaat van de laaglanden in ziekelijke toestand verkeerende kinderen, hadden dan begrijpelijkerwijs sterk onder de klimaatsverandering te lijden.

Ook speelden in dien tijd waarschijnlijk typhus en dysenterie een veel grootere rol dan tegenwoordig, waar wij deze ziekten met de moderne hygiëne meer en meer in bedwang weten te houden en hun verspreiding te voorkomen.

Sedert Bandoeng een gezonde woonplaats geworden is met een permanente Europeesche bevolking en uitstekende hygiënische voorzieningen, is gebleken, dat niet alleen de kinder- en zuigelingen-sterfte buitengewoon laag is, maar dat Bandoeng ook alle voordeelen biedt voor een goeden

groei en een gezonde verdere ontwikkeling der kinderen.

Bandoeng beschikt over verscheidene voorbeeldig ingerichte zwembaden, ook in de omstreken van Bandoeng zijn uitstekende zweminrichtingen, zoodat het voor de kinderen niet aan gelegenheid ontbreekt in ruime mate aan sport te doen, hetgeen in warme streken bezwaarlijk is. Er zijn in Bandoeng dan ook talrijke sport-vereenigingen met mooie en goed onderhouden oefenterreinen.

Dat deze goede gezondheidstoestand in Bandoeng en omstreken, niet alleen geldt voor de Europeanen, die zich voor hun kinderen kostbare hygiënische maatregelen getroosten kunnen, maar voor allen, ook de inheemsche bewoners van Bandoeng, blijkt uit de vergelijking van de zuigelingensterfte en de geboorte onder de inheemsche bevolking. Op 100 geboorten komen voor Bandoeng slechts 18,2 sterftegevallen in het eerste jaar.

Onder contrôle van den gezondheidsdienst staan verder alle limonade- en mineraalwaterfabrieken, de ijs- en ijslollie-fabrieken, de broodbakkerijen, de hotels en pensions, de waterleidingen, de zwembaden en de vuilnis-verwijdering.

Als iedere Bandoenger nu nog er voor zorgen wil, dat zijn vuilnisbak voor de deur van een goedsluitend deksel voorzien is, en dit deksel ook gesloten wordt gehouden, voorts er op letten wilde, dat zijn keukenafval niet in het gootje naast het bordenrek voor de keuken blijft liggen en dat men de mandibak in de badkamer minstens om de vier dagen laat leegloopen, dan zou ook de vliegen- en de muggenplaag tot het verleden behoren.

Tenslotte nog een woord over een zaak, die niet alleen Bandoeng betreft,

Het is goed, dat men begonnen is met slachthuizen, centrale melkvoorziening en met schoongehouden en liefst vliegenvrije pasars. Daar, waar het straatleven zich concentreert, zooals op de pasar, is een hygiënisch toezicht mogelijk. Maar welke hygiënische dienst zou voldoende geoutilleerd zijn, om de honderdduizenden straatverkooers dagelijks geregeld te controleeren?

De eenige mogelijkheid ligt hier alleen in de opvoeding en de propaganda van deze lieden, maar zelfs dat zal slechts een druppel op de heete plaat zijn, aangezien zelfs in de Europeesche landen met al hun opvoeding

en propaganda, de hygiëne der straatverkooers nog oneindig veel te wenschen overlaat.

Gelukkig mogen wij daaruit wel de conclusie trekken, dat een welwillende natuur de dingen niet zoo erg gemaakt heeft als wij ze uit onze laboratoriumproeven zouden moeten onderstellen en dat ons lichaam in normale gevallen over voldoende afweermiddelen beschikt om infecties te voorkomen.

Wel is straathandel onhygiënisch, maar als hij werkelijk gevaarlijk was, zou in deze gewesten feitelijk geen sterveling meer mogen leven!

Nuttige wenken voor onze gezondheid.

1. Wascht de handen vóór elken maaltijd.
2. Zorgt voor eene waschgelegenheid der handen bij elke W.C.
3. Neemt steeds eene nauwgezette zindelijkheid in acht op lichaam, handen en kleeding.
4. Zorgt van jongs af aan voor eene regelde en doelmatige mondverpleging.
5. Beoefent doelmatig sport.
6. Neemt voldoende nachtrust en slaapt steeds in vertrekken met goede luchtverversching.
7. Zorgt voor degelijke, leerzame lectuur.
8. Zoekt Uw levensgeluk in geregelde en doelmatigen arbeid.
9. Ijvert voor zuiver drinkwater, goed bad-, en waschwater.
10. Zorgt voor doelmatige privaten en on-gevaarlijke faecaal-afvoer.
11. Verbetert met kracht onhygiënische kampongtoestanden; zorgt voor groote zindelijkheid in steden en kampons en voor eene behoorlijke vuilverzameling en verwijdering, zoo mogelijk vernietiging.
12. Vermijdt — waar mogelijk — stof-, rook- en stankplaag.
13. Ijvert voor eene goede contrôle op voedingsmiddelen en dranken. Denkt aan buiktyphusverspreiding door besmette melk.
14. Bouwt woningen met ruime licht- en luchttoevoer.
15. Houdt een geregeld en goed toezicht op de zindelijkheid in hotels, andere eetgelegenheden, stroop-, limonade-, en andere fabrieken, kapsalons, bakkerijen, slachterijen, pasars, stallen, enz.
16. Bestrijdt met kracht de voor den mensch gevaarlijke en hinderlijke insecten, waaronder de muskieten en vliegen; verjaagt de ratten.
17. Ijvert met volharding voor schoolartsen en schoolzusters.
18. Verzoekt met aandrang om elementair hygiëneonderwijs op scholen; mobiliseert alle onderwijskrachten ten dienste en verspreiding van de beginselen der gezondheidsleer.
19. Strijdt voor een doelmatig georganiseerden hygiëne-, inspectie-, en inlichtingsdienst voor steden met kampons.
20. Bestrijdt de volksziekten met de beschikbare krachten en middelen, georganiseerd op eene logische, doelmatige regeling.
21. Bevordert de oprichting van poliklinieken.
22. Ijvert met aandrang voor een goed georganiseerden Regeerings-propagandadienst ter verspreiding van goede gezondheidsbegrippen.
23. Bedenkt, dat de toekomst en het geluk van Bandoeng o.a. in belangrijke mate beheerscht worden door zijne gezondheid.

EEN KLEINE WENK: GEEFT STEEDS
EEN PRACTISCH GESCHENK.

N.V.

RAMMEN IN DE ARENA

door Willy Blanke.

Rammen in de Arena! Geen grap, maar dramatische werkelijkheid. Alle grootere dessa's in de Preanger hebben een arena, waar op bepaalde dagen rammen-gevechten worden gehouden.

Wat voor den vurigen Spanjaard de stierengevechten zijn, zijn voor den vroolijken en opgewekten Soendanees de tweegevechten der rammen.

Op den dag van Lebaran in een groote en mooi gelegen dessa niet ver van Garoet. Het is nog vroeg in den ochtend — maar op de kampongwegen heerscht reeds een bedrijvig leven, want vandaag zullen in deze dessa rammengevechten worden gehouden en uit alle omliggende dorpjes arriveeren reeds de mannen en katjongs met hun trotsche beesten, die zij aan touwen achter zich aantrekken.

De arena is een door een sterke bamboepagger omsloten ruimte. Een groot aantal menschen verdringt zich reeds om de arena en vooral de dorpsjeugd wacht met spanning op de dingen, die komen zullen.

Naar schatting hebben zich reeds 200 rammen om de arena verzameld, waar zij aan bamboe-palen zijn vastgebonden. Het is een keurcollectie van allerlei soorten, er zijn zwarte, witte, gevlekte, bruine, grijze en allerlei grappige kleurmengelingen. Ook hun lichaamsbouw toont sterke verschillen: men ziet slanke gazelle-achtige dieren met hooge pooten, echte aristocraten, en andere met gedrongen lichamen en stevige korte beenen. Het verschil tusschen de hier aanwezige rammen is het best te vergelijken met dat tusschen een race- en een boerenpaard. Ook hun horens zijn niet gelijk: men ziet rammen, wier spiraalvormige horens tegen de kop aanliggen, en andere wier schroefvormige horens ver van hun kop afstaan. Hoe jonger het beest, hoe minder ontwikkeld natuurlijk de horens zijn.

De lucht weergalmt van opgewekte en vroolijke muziek — in de hoek van de arena heeft reeds een klein orkest plaats genomen: twee trommelaars, een man die een bronzen gong bewerkt en een vierde, die een Soendaneesche fluit bespeelt.

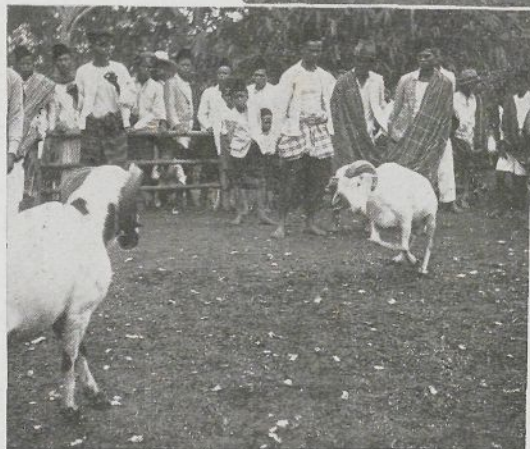
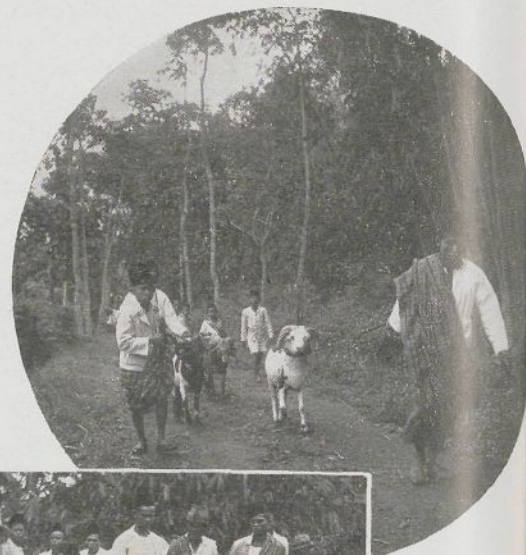
Nu zijn buiten de arena de eigenaars van de diverse rammen reeds bezig, hun tegenstanders te kiezen, die straks in de arena tegen elkaar zullen opkomen.

De muziek zet plotseling een bijzonder temperamentvol rhythme in, een soort „Einzug der Gladiato-

ren". Dit is het sein om te beginnen en kort daarop worden de eerste vechters door hun bezitters de arena binnen geleid. Hiermede zijn de spelen geopend. Het eerste gevecht zal geleverd worden tusschen den ram van den Wedana en die van het hoofd van een nabijgelegen dessa.

Nog maken de rammen in 't geheel geen vechtlustigen indruk — en ik vraag mij af, of het werkelijk een spannende vertooning zal worden, want het is het eerste rammengevecht, dat ik meemaak en eerlijk gezegd verwacht ik van deze kalme dieren niet al te veel temperament.

Zoodra echter de rammen van hun leidsels ontdaan zijn, is de heele situatie als bij tooverslag veranderd — daar rennen de rammen reeds op elkaar toe — botsen tegen elkaar op — loopen weer naar hun startplaatsen terug, om elkaar dan in een

wilde razernij opnieuw aan te vallen. Wel tien keer herhaalt zich dit tooneel.

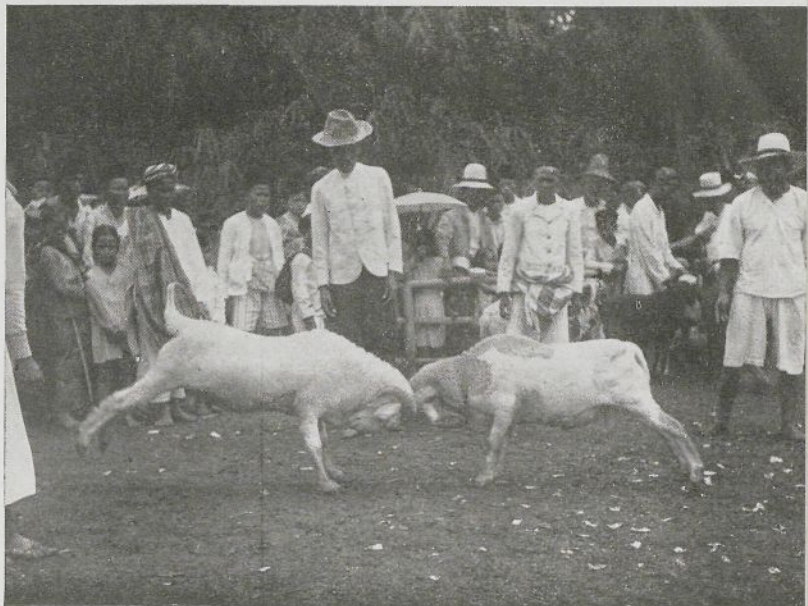
Het was werkelijk een spannend schouwspel, zoo opwindend, dat ik zelfs in het begin vergat mijn fototoestel in werking te stellen, en dat wil voor een fotograaf toch heel wat zeggen.

Na ongeveer tien keer tegen elkaar te zijn opgebotst, begonnen de gemoederen der twee heethoofden wat te bekoelen — de ram van den Wedana uit het naburige dorp trok zich in een hoek van de arena terug, uitgejouwd door de menschen, die vurig hadden verwacht, dat hij zou winnen.

Er is nu plaats voor twee nieuwe vechters, die dan ook niet op zich laten wachten, en onmiddellijk met een razende vaart op elkaar afstuiven. Het moment van starten is werkelijk uniek. Zich met de oogen scherp opnemend, rennen de tegenstanders elkaar tegemoet — kort voor den samenstoot buigen ze echter hun kop, om precies met hun sterke voorhoofden tegen elkaar op te botsen.

Bij den geweldigen „treffer” hoort men duidelijk een doffe knal en ik geloof beslist, dat de rammen op dit oogenblik heel wat sterren zullen zien. Soms botsen twee rammen wel 10–20 keer tegen elkaar op en daarvan moeten toch zeker hun schedels geweldig brommen. Menigmaal staan dan ook de beesten na een serie van krachtige stooten heelemaal beduusd en schudden hun hoofden, om op deze wijze weer hun versuftheid kwijt te raken, om daarna weer tot een nieuwe aanval over te gaan. Soms is de botsing zoo sterk, dat één van hen daarbij door de knieën zakt. Hierdoor is hij echter nog niet „knock out” en zijn tegenstander wacht zoolang, tot hij weer op zijn beenen staat.

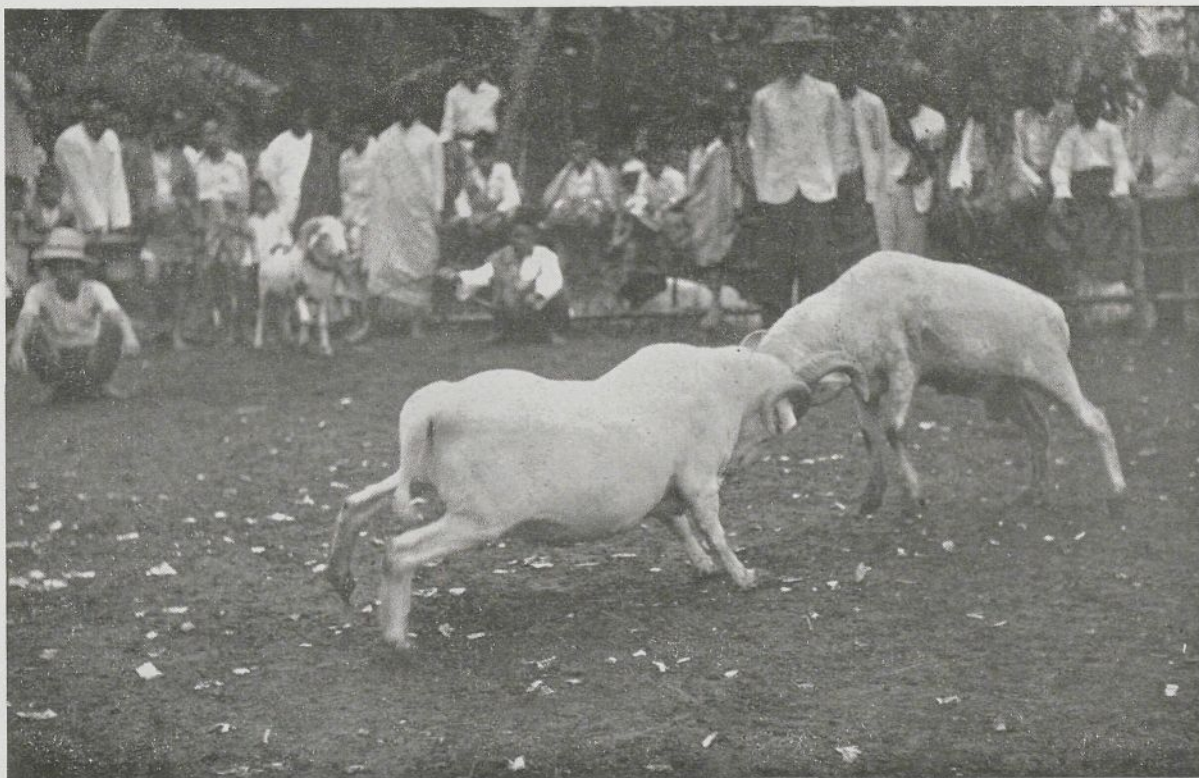
De rammen hebben inderdaad een ongelooflijk harde en dikke schedel en een oude Soendanees vertelde mij, dat het tot de uitzonderingen behoort, wanneer een ram bij den samenstoot op slag gedood wordt.

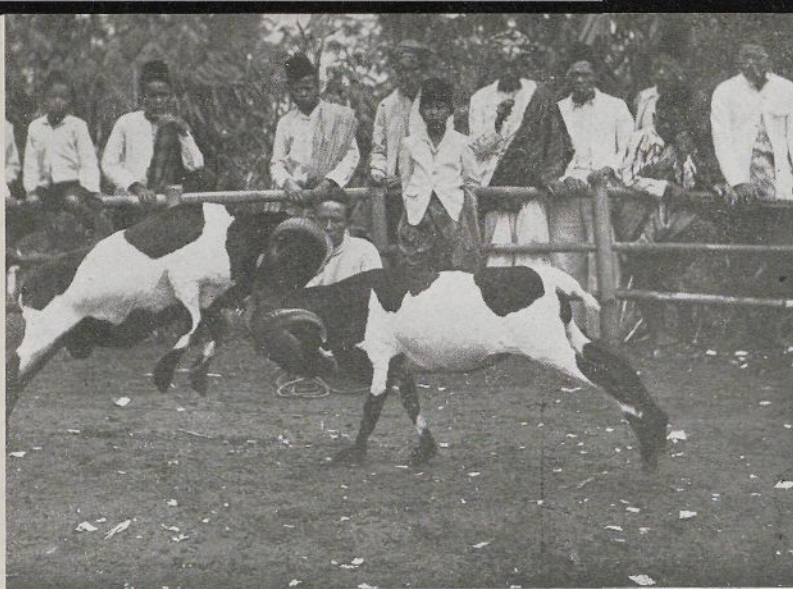

De vechtende rammen worden door de kreten hunner bezitters steeds weer tot nieuwe aanvallen aangespoord, waarbij de spelers van het orkest niet willen achterblijven en flink hun instrumenten gaan bewerken. Er heerscht op deze momenten een sfeer van onbeschrijfelijke opwinding in de arena. Een match tusschen twee goede bokkers kan werkelijk niet spannender zijn, dan zoo'n rammengevecht in de Preanger.

De rammen „boksen” echter niet alleen, ze gaan ook „worstelen”. Wanneer twee tegenstanders door een serie stoten al „bingoeng” geworden zijn, passen ze meestal de worstelmethode toe. Hierbij probeert elk zijn tegenstander met alle kracht terug te duwen en hem zodoende in den hoek van de arena te drijven. De ram, die als overwinnaar uit het strijdperk komt krijgt dan een gevechts-trofee, in den vorm van een krans van roode kwasten, om zijn hals en is de held van den dag.

Zoowel bij het „boksen” als bij het „worstelen” verliest hij, die in den hoek van de arena wordt gedre-

ven, weglloopt, of heelemaal geen tegenstand meer biedt.

Er wordt bij deze rammengevechten ook gewed, meestal met kleine bedragen van 10, 25 en 50 cent, soms echter ook met guldens en ringgits.

Er hadden op dezen ochtend in de arena wel 100 gevechten plaats en uren achter elkaar duurde deze vertooning. Reeds sedert eeuwen hebben deze rammengevechten in de Preanger plaats en hoogstwaarschijnlijk bestonden ze reeds in het grijze verleden.

Het is altijd een teeken van welvaart, wanneer een Soendanees in het bezit van een vechtram is, en als hij er twee of zelfs drie heeft, is hij meer dan rijk te noemen.

Zoo 'n echte vechtersbaas met een gerenommeerde stamboom, in den bloeitijd van zijn leven en in volle „gevechtswaarde” is dan ook zeker 100-200 gulden waard.

De ram moet bij den Soendanees een eigenaardig leven leiden. Hij wordt in een hok opgesloten, dat hem slechts weinig ruimte tot beweging laat. Hij is de trots van de familie en krijgt de beste grassoorten en zelfs groenten te eten. Sommige eigenaren houden er zelfs een grassnijder op na, die niets anders te doen heeft, dan de beste vegetarische lekkernijen voor hem te zoeken. De ram moet goed gevoed worden, doch men moet er op letten, dat het dier niet wordt vetgemest, want dit is natuurlijk schadelijk voor zijn vecht-capaciteiten.

Den heelen dag moet de vechtram in zijn hokje blijven, terwijl de gewone schapen overdag vrij in de natuur mogen rondloopen. De ram moet alleen voor zijn baas vechten — dat is zijn heele levenstaak. Bovendien moet hij nog voor de voortplanting van zijn geslacht zorgen. De vrouwtjes worden uit de gewone schapenwereld zorgvuldig voor hem uitgekozen; zij moeten goed gebouwd en sterk zijn, en de vreugde is groot, wanneer een flinke zoon geboren is, die het roemrijke geslacht gaat voortzetten, wanneer de vader in de arena zijn leven laat of van ouderdom sterft.

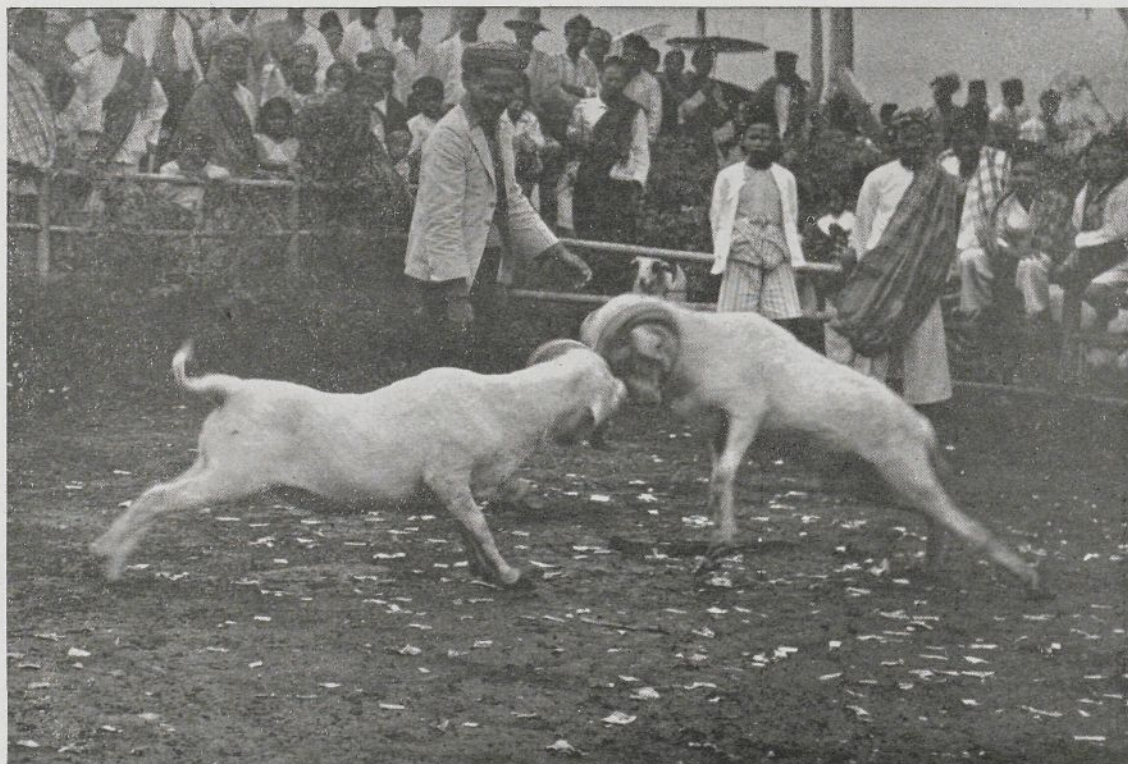
De ram blijft, zooals gezegd, den heelen dag opgesloten; alleen 's avonds wordt hij even naar buiten gelaten, om met den vechtlustigen ram van den buurman een paar ronden te „boksen”.

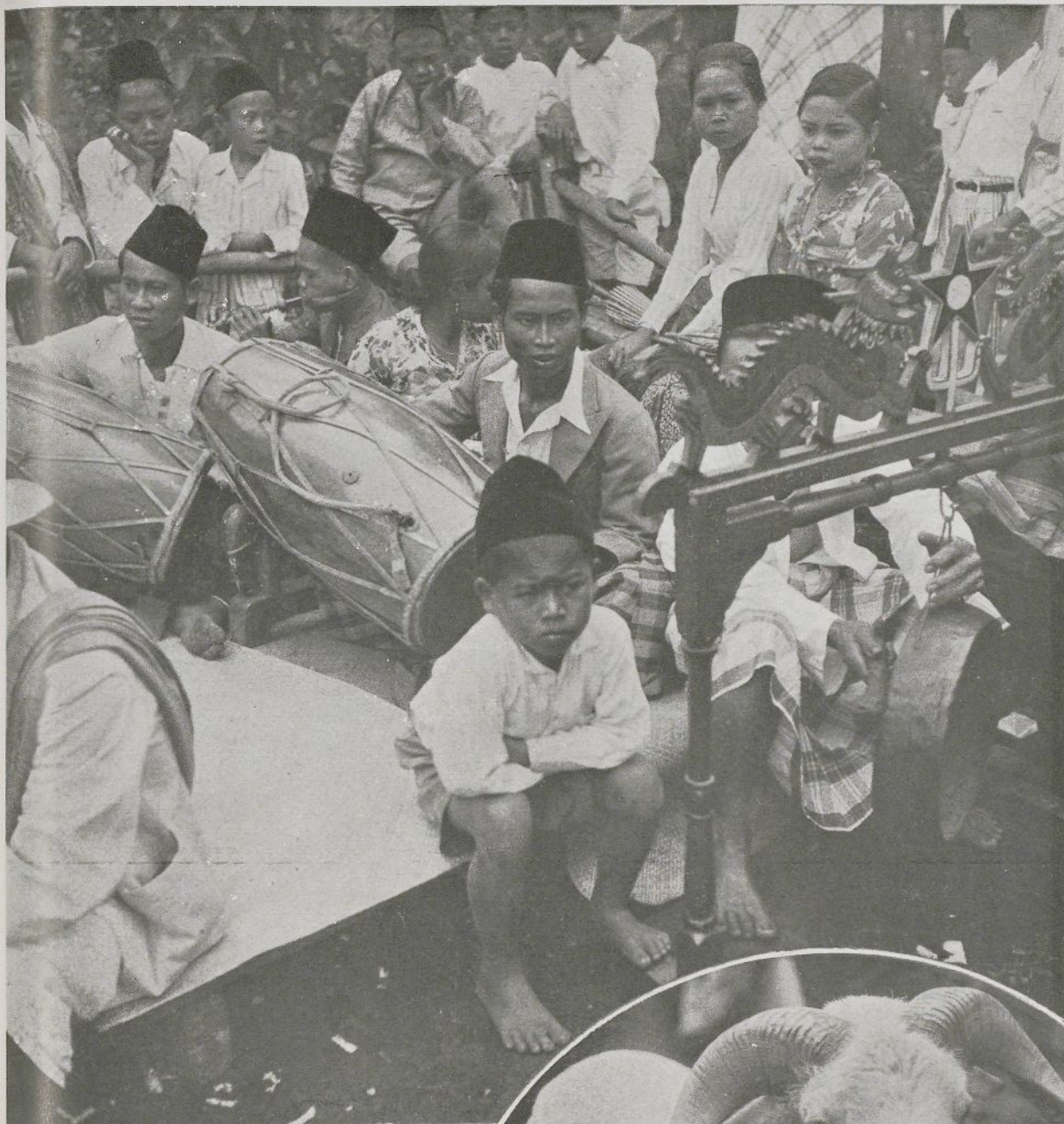
Want ook een ram moet trainen en steeds in goede conditie blijven, wanneer hij in de arena tegen andere beroemde tegenstanders wil opgewassen zijn.

De kleine rammen ligt het boksen reeds in het bloed en het is zeer koddig om te zien, met welke wildheid deze diertjes reeds vechten, wanneer ze maar een paar weken oud zijn.

Men vraagt zich af, waar deze Soendaneesche rammen hun vechtlust vandaan hebben, want het is een feit, dat deze diergevechten een unicum zijn en nergens op de wereld voorkomen.

Alle soorten schapen, die de mensch als huisdieren bij zich houdt, zijn uit het ras der wilde schapen

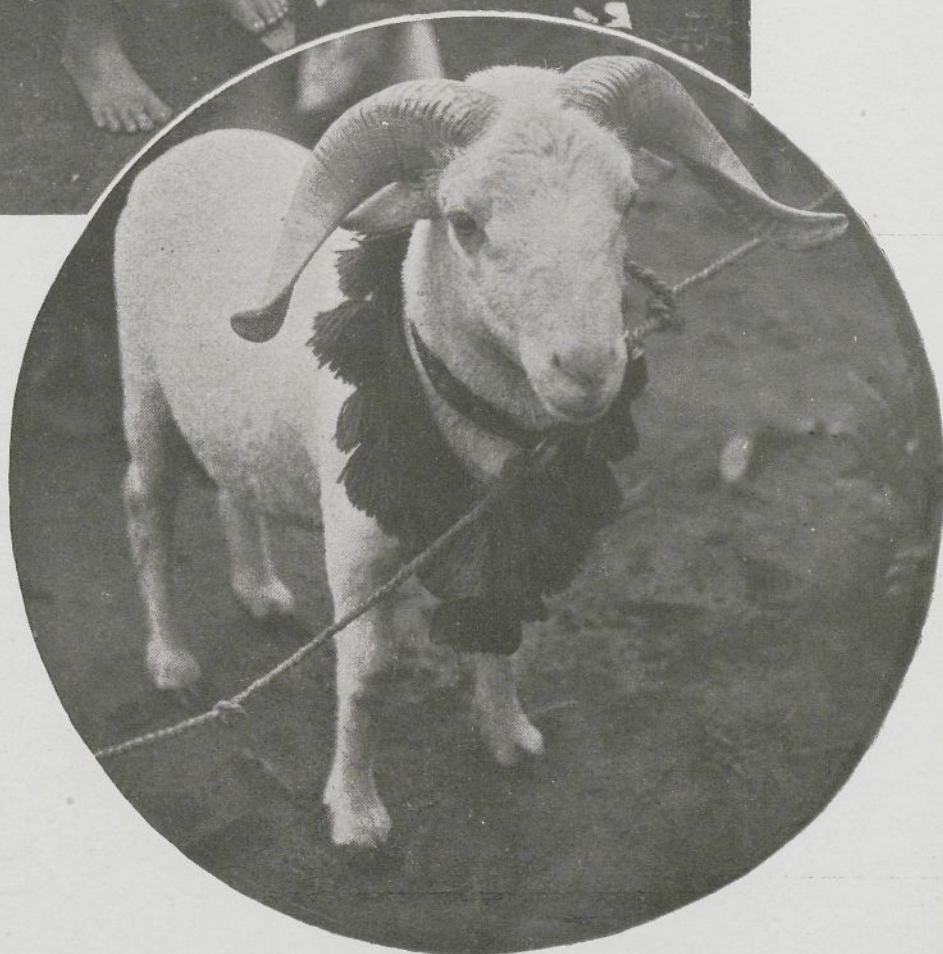
voortgekomen. Wij hebben in den Indischen Archipel geen wild schaap, maar wel een wilde geit, en moeten daarom het stamland der schapen wat verder zoeken.

De landen van herkomst der wilde schapen zijn Perzië en de centraal gelegen streken van Azië, zoo b.v. het hoogland van Pamir. Heden ten dage leven daar nog vele kudden wilde schapen. Ongetwijfeld hebben ook de Soendaneesche rammen nog een sprankje wild bloed in hun aderen.

Wanneer ge eens de Preanger met een bezoek vereert, vergeet dan niet eens zulk een rammengevecht bij te wonen.

Het is beslist de moeite waard!

(Overgenomen uit „De Java Express”)

EEN

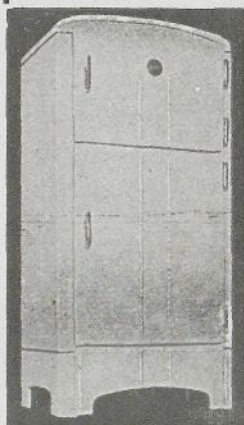

IJSKAST, gekoeld
met PETODJO-IJS

.

HET middel voor een goede, complete conserveering
van levensmiddelen in het moderne Indische huishouden.

Ook in huur verkrijgbaar.

VRAAGT INLICHTINGEN BIJ DE

IJSfabriek „BANDOENG” (Petodjo)
Kebon Sirih Tel. 371

.
Uw IJS dagelijks aan huis bezorgd.
5 K.G. per dag f 3,75 p. maand.

v/h H.G. Jenne & Co

Slachterij tel. 900 toko tel. 1714

Waarom ???

Zoudt U geen klant zijn van een
slachterij

Met Europeesch geschoold vakper-
soneel.

Welke aan kwaliteit en bereiding
de hoogste eischen stelt.

De grootst mogelijke hygiëne be-
tracht.

Up to date is ingericht met de meest
moderne machines.

Hypermoderne koelkamers heeft.

Als U

*Geen Hoogere prijzen
betaalt*

dan bij andere Europeesche slagers

„Goede wijn behoeft geen krans”

„Multifoto.”

STEEDS 'T BESTE ADRES
VOOR:

Studio -

Serie EN

Buitenopnamen.

Wij zijn overal te ontbieden.

Ook 's nachts, zonder enkele prijs-
verhooging.

Bel maar op 2742 of na 8 uur n.m.
2740 en onze fotograaf is binnen
een kwartier ter Uwer beschikking!

Kennismaking met Gezagvoerder Van Balkom. Rechts de sympathieke agent der KNILM, de Heer Mees.

Als de zoon naar Holland vliegt

Andir-indrukken.

Kom Lachend Mee !

Hoewel het al iets heel gewoons is geworden, — wie denkt er eigenlijk nog aan, dat er elke twee dagen een vliegtuig naar Holland vertrekt? — blijft de verbinding door de lucht trekken, niet het minst bij de jeugd. Wie in dezen vacantiетijd eens omstreeks half negen aanlegt op Andir, zal daar altijd een groep meisjes en jongens aantreffen, vol enthousiasme voor den blanken vogel, welke zoo dadelijk het luchtruim zal kiezen, richting Holland. Want hoewel de KNILM, zoowel wat uiterlijk als kunnen, niet onder behoefte te doen voor de KLM, het blijft een feit, dat deze laatste gaat naar het verre (wat wordt dat al betrekkelijk, dat „verre”) vaderland, haar toch altijd een streepje doen vóór hebben op haar Indische zuster. Ook al, omdat aan haar vertrek zoo dikwijls een afscheid voor langen tijd verbonden is.

Doch welk een reden temeer tot aanwezig zijn voor de jeugd, als er een vriendje meegaat, dat op deze moderne wijze „eventjes” overgeheveld wordt. Wat wordt die gelukkige dan in stilte benijd en bewonderd, wat zouden ze graag zelf meegaan! Hoewel de reis tegenwoordig als veilig beschouwd kan worden, is het te beleven feit op zichzelf voor een jongen ongetwijfeld een enorme

emotie. Doch niet minder voor de hem wegbrengende Ouders, die zeer zeker van te voren ernstig overdacht zullen hebben: „Hoè zullen wij ons kind naar Holland zenden? Onvoorbereid alleen per mailboot, wanneer men geplaatst wordt voor het feit, dat de reis plotseling moet geschieden, is ook niet zonder moeilijkheden en bezwaren. Hier brengt nu de luchtverbinding uitkomst en is dus de oplossing: Per K. L. M. in vijf dagen.

Terwijl zoon, vriendinnetjes en vriendjes ernstige en geleerde opmerkingen maken over de Douglas en de ouders van vrienden en kennissen woorden van medeleven te hooren krijgen, klinkt de stem van den stationchef van ANDIR: „Mevrouw, mag ik U even in kennis brengen met den gezagvoerder van de „PELIKAAN.”

Uit de verte zag ik die kennismaking, voor die ouders van beteekenis. De stoere, kalme figuur van den commandant moet hun ongetwijfeld dezelfde geruststelling hebben gegeven, als de machtige PELIKAAN-vogel zelf.

Ze wisten hun zoon onder veilig geleide.

Toen om negen uur de passagiers waren ingestapt en zoonlief uit de deuropening voor het laatst een groet bracht aan de achterblijvende Bandoengsche kameraden, kon je op z'n gezicht zien, dat hij gedurende de reis vast van plan was na te leven de boven dezen indruk geplaatste leuze:

Kom Lachend Mee !

L. H

DRUKKERIJ

VISSER

drukt niet alleen, maar
piekert ook voor U!

ONTWERPEN
RECLAME-
ADVIEZEN
CLICHE'S

TELEFOON

336

NA SLUITING 2795

IN
BANDOENG
BESTELT MEN
MELK
BIJ DE
BANDOENGSCHE MELK CENTRALE
TELEFOON 2002 EN 2022

HOTEL-CRAMER

ALLEEN *Molenvliet O. 35 Telf. 2100. W.elt.*

Gelegen aan tram en spoor. Het aangewezen hotel voor cursisten. 5 Min. gaans van het cursusgebouw.

Dagprijzen vanaf f 3.50 per persoon, 2 Personen . . . f 6.50

Maandkamers vanaf f 60.— p. pers., 2 Personen . . . f 95.—

Families ruime reductie.

Prima Keuken. — Elken dag Europ.- en Rijsttafel.

Beleefd aanbevelend G. KNUYSTING.

ARCHITECTEN en BOUWBUREAU

H. B. BROOKMAN

Merdika 38. — Telf. 2370

Ontwerpen en uitvoeren.

ZEISS IKON

CAMERA'S

BIJ

Fotohuis „Braga“

GEBOUW D E N I. S.

BANDOENG.

Buddha

De Mineraalwaterfabriek voor kwaliteitsproducten

TELF. 276

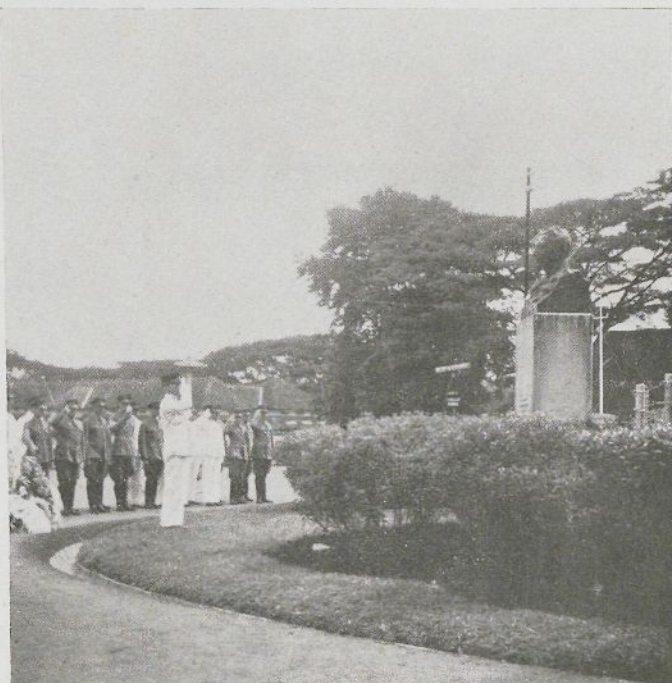
Het Monument
voor de geval-
len Kameraden.

25 Jaar Militaire Luchtvaart.

Bandoeng en de Militaire Luchtvaart zijn één en daarom jubileerden einde Mei de Bandoengers mede met de L.A.

Onze vliegstad, met haar wijd, modern en zoo schitterend gelegen vliegveld ANDIR, heeft, als vanzelfsprekend, haar vliegerswijk. Daar vindt men vastgelegd de namen van vele, levenslustige, plichtsetrouwe, jonge kerels, die vielen voor Indië en Nederland.

Een Engelbert van Bevervoorde, van Houten, Giel, Sim de Ruyter, Bruno Groeneveld en zij, wier nagedachtenis geëerd wordt door het „Monument voor de Gevallen Kameraden” op het vliegveld zelf, zullen blijven leven in dankbare herinnering van Leger en Burgerij, want zij waren het, die op verre van volmaakte toestellen den weg baanden voor onze machtige Glenn Martin-bommen-

Kranslegging bij het Monument van
Kapitein Engelbert van Bevervoorde.

werpers, de toestellen, waarop, in handen van onze tegenwoordige luchtvaartmannen, ons aller hoop is gevestigd voor de handhaving van onze positie in Azië, voor het in standhouden van een Groot-Nederland.

Vlieg Veilig Verder.

L. H. C. H.

Nieuwe, mooi gelegen pasanggrahan geopend.

Het zal voor onze leden, die de prachtige, — doch helaas nog maar al te weinig bezochte —, Zuidkust willen bewonderen, een genoegen zijn te vernemen, dat te Sindangbarang een nieuwe Regentschaps-Pasanggrahan is geopend. Het gebouw, opgetrokken uit een onderbouw van steen en een bovenbouw van bilik, bestaat uit een aantal vriendelijke, ruime kamers met galerijtjes.

Vanuit de ruime voorgalerij heeft men naar het zuiden een prachtig uitzicht op den Indischen Oceaan (de pasanggrahan zelf ligt op een der duintoppen) en op de uitmonding der Tjisadea-rivier; terwijl in het Noor-

den het Preanger-berglandschap zich uitstrekt.

Van Bandoeng uit is Sindangbarang te bereiken via Tjiwidej (via de onderneming Kolèbèrès).

Een rondrit vanuit Bandoeng via Tjiwidej — Sindangbarang — Soekanegara (eveneens met pasanggrahan) — Tjiandjoer, terug naar Bandoeng zal zelfs den verwenden tourist volop gelegenheid geven te genieten van al het mooie, dat de Preanger hem bieden kan.

In Z. W. Tjiandjoer, namelijk bij Takak zal eveneens een nieuwe pasanggrahan verrijzen, met den bouw waarvan men reeds begonnen is.

ALGEMEEN TRANSPORT BEDRIJF „POPULAIR”

Speciaal adres voor Verhuizingen, Emballeeren,
Transporteeren
Ook handel in Bouwmaterialen.<

ONZE FOTO WEDSTRIJD.

Op verzoek van enkele deelnemers, die pas in Juli vacantie krijgen, is het tijdstip van inzending der foto's voor onzen wedstrijd van Soendaneesche volkstypen verlengd tot **31 JULI a.s.**

Zooals reeds medegedeeld op pag. 15 van ons Juni - nummer, kan aan dezen wedstrijd iedere Bandoenger meedoen — dus ook zij, die geen lid zijn van onze Vereeniging.

Er worden drie prijzen beschikbaar gesteld:

1e prijs	.	.	.	.	F 25.—
2e „	.	.	.	.	„ 15.—
3e „	.	.	.	.	„ 10.—

De foto's moeten dus vóór 31 Juli a.s. worden ingezonden ten kantore van „BANDOENG VOORUIT“ Naripan 5-C.

Afmeting der foto's 13 X 18 cm.

De Jury zal bestaan uit een der bestuursleden van de P. A. F. een der Bandoengsche fotografen en een bestuurslid van „BANDOENG VOORUIT“.

Uit een dagboek.

Met toestemming van den schrijver drukken wij ondervolgend dagboekfragment af:

Vrijdag, 5 Mei '39. Papandajandag! De meest glorieuze dag van mijn verblijf in Indië, terwijl ik toch in de afgeloopen vier maanden al heel wat zag van Java's heerlijkheden.

Een prachttocht, om zes uur begonnen, frisch in de open auto, maar tegen de koude beschermd door wat dikker kleeven. Buiten Bandoeng woei een koude oostenwind, terwijl de zon reeds door het wolfloers boorde, de bergen nog in teere wazen latend.

Reeds spoedig stijgen wij, 't is 80 km van huis en meestal 40 rijdende, geeft dat een tocht van twee heerlijke uren.

Wat ligt Bandoeng achter ons daar fijn in de vlakke, wat omarmen die gesloten bergengrij dien vroegeren meerbodem als met een paarse sluier! Prachtig!

Bij Patjet zitten we al volop in de bergen, en daar is het uitzicht zò mooi, dat ik even „berenti” roep, om de schilderij aandachtig te kunnen beschouwen. 't Is een onvergelykelyk tafereel, in fijne, vervloeïende kleuren en tinten, waarbij de schilderijen der verfarstisten flauwe imitaties zijn.

We zijn al 600 meter gestegen, zitten in de theetuinen met kinabosschen omzoomd; de bergheilingen nabij zijn felgroen, tot aan den top beplant, krullige teekening wijst op kina-aanplant.

In de vele bochten voorbij de theeonderneming Santosa, raken we met de auto de thee-struiken, pluksters zijn nog bezig hier en daar, met zwaar omzwachtelde hoofden, we rijden echt dóór de theetuinen.

Bij Tjileuleui offeren we f 2,50 voor den Papandajanweg, door „Bandoeng Vooruit” aangelegd, en we hebben er geen spijt van. Wat een prachtweg, met honderd bochten door het oerbosch, kaarsrechte boomen van 20 tot 30 meter hoog, tezamen een dicht loofdak vormend; soms door lianen omkronkeld; boomvarens en grondvarens van ongemeene elegantie er onder, tot een ondoordringbare onderbegroeiing met vele andere planten; echter weinige met bloemen.

't Is koud in 't bosch, dat door zijn duisternis, koude en geheimzinnig dichte begroeiing soms huiveringwekkend is, maar

zich dan juist opent en op een hellinghoek zon ingooit tot een lentefeest van groene tinten.

Dan ontwaren we den Papandajan, nog wel 300 meter hooger dan waar wij zijn, maar toch schijnbaar zoo nabij. De chauffeur gooit zijn wielte naar links, naar rechts, de wagen neemt de korte bochten, en daar staan wij bij de Hoogberthut ruim 2000 m hoog, met een mooi uitzicht over het Garoetsche, en rechts over den krater van den Papandajan: een kuiltje met wat puin, wat gekrummel en wat witte rookwolkjes. „Is dat nu alles?” — Zwijg, twijfelaar en schaamt u!

We rijden den kraterweg af tot het eind, een plateau naast den krater, hebben de zwavellucht al volop genoten en stappen weer uit. En wat zegt ge nu? . . .

Daar ligt de groote, werkzame heksenketel, waarin dampwoiken opst

1924 de modder deed vliegen boven den hoogsten top van den Papandajan en blokken van een kubieken meter 350 meter weg deed slingeren.

Omringd van zwartgebrande boomstammetjes, die wild dooreen staan, maar aan den voet door groene struiken zijn omringd, een soort boschbes, en van een cypergras, en de mooie gave bladeren van de vuikaanvaren, ligt daar een modderplas, vredig en kalm, of er nooit iets is gebeurd.

Een zwaveloever, een bordje waarop staat „stikgas“ en die zwarte stokken spreken echter een andere taal; we verlaten dat oord met zekere opluchting.

Dan gaat het langs zwaveloventjes; over een beekje dat allernietst daar murmeit en dwars door een zwavelkrater breekt, langs kokende bronnen; een modderborrelaar, en allerlei zwavelafzettingen, harde zwavelmodervormen, steeds in variatie.

Door 't klimmen en dalen over den ongelijken bodem, de steen- en puinmassa, en langs de primitieve treden, neigt men tot zitten. En 't idee is al wat waard: op een steen zitten in den krater, en zóó te worden gefotografeerd! Wat een beurt maakt men met zuik een foto!

Gelukkig is er nog geen beroepsfotograaf en is de vreemdelingen nijverheid daar nog niet gevestigd, hoewel men zou wenschen, dat vele menschen dit vulkanische phenomenon mochten aanschouwen, al draagt een druk bezoek ook wrange vruchten.

Nu reeds moet door „Bandoeng Vooruit“ worden gewaarschuwd tegen plukken van de Indische Edelweisz, tegen stukwerpen van de zwavelzuilen en andere beschadiging. 't Is wel treurig, dat vandalisme.

Toezicht, toezicht, en geld ervoor, dat is weer noodig, wil dit unique natuurmonument niet een ruïne worden.

Waar vindt men tot op honderden mijlen van hier, iets dergelijks als de Papandajan ons biedt?

't Moet toch velen een zeer belangrijke dag in hun leven zijn, en stemmen tot dankbaarheid, zoo iets te mogen zien, zich bevoorrecht te weten boven millioenen.

We kunnen dan ook niet genoeg doen en pleiten voor 't groote belang van een bezit als den Papandajan, ook voor ons nageslacht.

(w.g.) P. van der Lijn
Hilversum.

Europeesch verlof . . .

Als je na een reeks van jaren
Eind'lijk weer naar Holland gaat
Met een klein verlof-salaris
Dat je niet veel speling laat.

En je moet dan ergens wonen
In een stille „nette“ buurt
Bij een juffrouw, die d'r kamers
Liefst aan Indisch-lui verhuurt.

Als je staat te klappertanden
Bij een halte van de bus
En je met je winterhanden
In een tram hangt aan de lus.

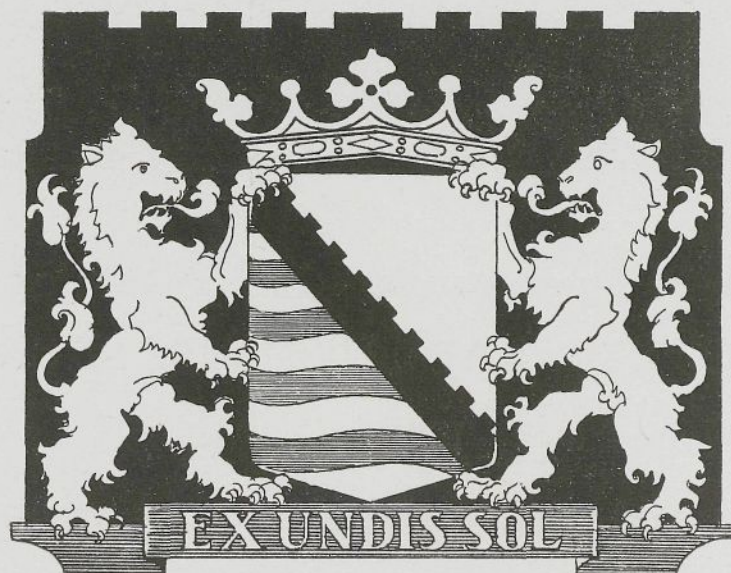
Als je dan zoo'n twee, drie weken
Neerkijkt in een natte straat
En je langzaam het gevoel krijgt
Dat de zon niet meer bestaat.

Als je zit te knikkebollen
Bij de kachel met een krant
Met je dikke wintervoeten
In je eigen moederland.

Wel, dan zweven je gedachten
Naar dat land van zon en licht
Naar het mooie Insulinde
Waar je werk is en je plicht.

Java, met zijn wijde verten
Met zijn gouden zonne-brand
Met zijn vage blauwe

BANDOENG: EUROPA IN DE TROPEN

De ideale woonstad!

Zoekt U een woonplaats waar stedelijke sfeer en natuurschoon elkaar in een heerlijk klimaat raken? Kom dan bij ons en U zult zien, dat Bandoeng op dit punt Uw ideaal benadert! Bandoeng geeft een combinatie van alle voordeelen van het wonen in een groote stad en in een aan natuurschoon rijke streek met een heerlijk klimaat.

Vestigt U zich daarom te Bandoeng

L a g e b e l a s t i n g e n

Gezond, frisch, droog, heerlijk, bergklimaat.

Uitnemende onderwijsinrichtingen. Goede lucht-, auto- en treinverbindingen. Onovertroffen bad- en zwemgelegenheden. Ongelimeerde sportmogelijkheden.

De ideale vacantiestad!

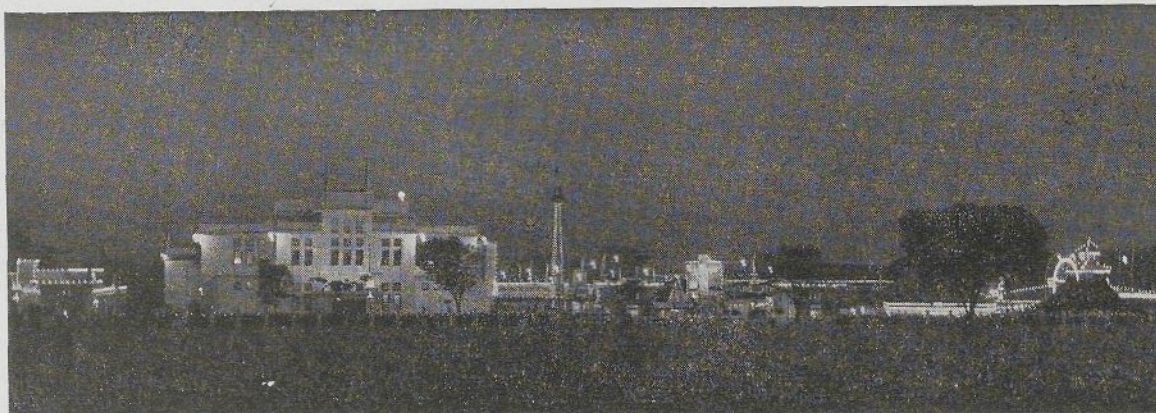
Prima Hotels.
Goede autowegen.
Fijne wandelingen.
Parkenweelde.
Zwemmen, golf, tennis e. a.
sporten.
Keurige bioscopen.

Heerlijke uitstapjes.
Kraters Papandajan en Tangkoeban Prahoe.
Prachtige bergmeren.
Vele watervallen.
Interessante Dierentuin.
Musea.

De Vereeniging „Bandoeng Vooruit“

Naripan 5-C, telefoon 1600 geeft U gaarne gratis alle inlichtingen op elk gebied.

Bezoekt gedurende de Vacantie de
JUBILEUM JAARBEURS te BANDOENG

28 Juni - 15 Juli

INTERESSANTE INZENDINGEN EN TENTOONSTELLINGEN.

Voor Uwe Bloemstukken gaat
men naar.

„HET BLOEMENHUIS“

Merdika 26. — BANDOENG Telf. 3.
Billijke prijzen. Privé service.

MODERNE BIJOUX

met Granaat - Koraal - Opaal steenen.

GOEDE HORLOGES

merk Cyma - Standard & de Luxe;
ASTIN.

FIJNE GOUD-, en ZILVER WERKEN

ringen, armbanden, hangers etc.

GERO - ARTIKELEN

in grootste keuze.

JUWELIERS — HORLOGERS

G. EN J. DE LEEUW

BANDOENG BRAGAWEG 47a

RIA

Je adres voor smaak-
volle bloemwerken

Telefoon 2326. — Tamblongweg 13.
BANDOENG.

**DE BANDEN
KLINIEK**

COMPLETE AUTO
SERVICE STATION

TELEF. 783

BANDOENG

**BESTE EN BILLIJKSTE
SERVICE STATION TE BANDOENG**

REPARATIES

GRATIS LUCHT

AUTO LIFT

**BENZINEPOMP DAG EN NACHT
GEOPEND.**

Ons Wondermooie Jubileumpark.

Wordt er van dit eenig mooie gemeentepark wel dát gebruik gemaakt, hetwelk 't dubbel en dwars waard is en verdient? Ik geloof van niet. En dat is heel jammer, niet alleen voor het park en de moeite, die de gemeente zich gaf en geeft voor aanleg en onderhoud, maar ook voor de wegblijvers zelf.

Wie eens van werkelijke rust wil genieten, rust in de natuur, hij ga in de vroege morgenuren naar het Jubileumpark en zette zich, na een wandeling door het park, waarbij genoten wordt van de vele prachtige uitzichten rondom en het vriendelijke van het park zelf, op een bank in de schaduw, of koestere zich in het heerlijke morgenzonnetje. De aanplant, vol afwisseling, het zachte, gedempte licht, de kleurschakeeringen, het getijl der vogels, hun huppelen over het gras, dat alles vormt tezamen een geheel, zóó weldadig aandoend, zoo kalmeerend, dat er m.i. geen beter middel is om tot zichzelf te komen, dan zoo'n morgenbezoek aan het Jubileumpark.

De wandeling erheen, langs Dagoweg en Hoogeschoolweg of via Huygens-, Park-

en van Houtenweg met het wijsche uitzicht op het gebergte, is op zichzelf al een genot. Men klaagt nog wel eens over het straatlawaaï in het centrum van Bandoeng. Voor hun, die daar last van hebben, is een „vlucht" naar het rustig gelegen park, dan een ware uitkomst. Vooral voor Bandoengers, die zich niet de weelde van het bezit van een eigen auto kunnen veroorlooven, is dit stukje natuur — want hoewel aanleg, is deze zodanig geschied, dat alles harmonisch is en men zou kunnen spreken van een vervolmaakte natuur — het aangewezen plekje om mooi, vlug, gemakkelijk en tevens goedkoop eens echt „buiten" te zijn. Wanneer de gemeente nog verder gaat met het verharderen van de wandelpaden, zoodat deze ook na regen behoorlijk begaanbaar blijven, zal het park zeer zeker nog meer in attractie winnen.

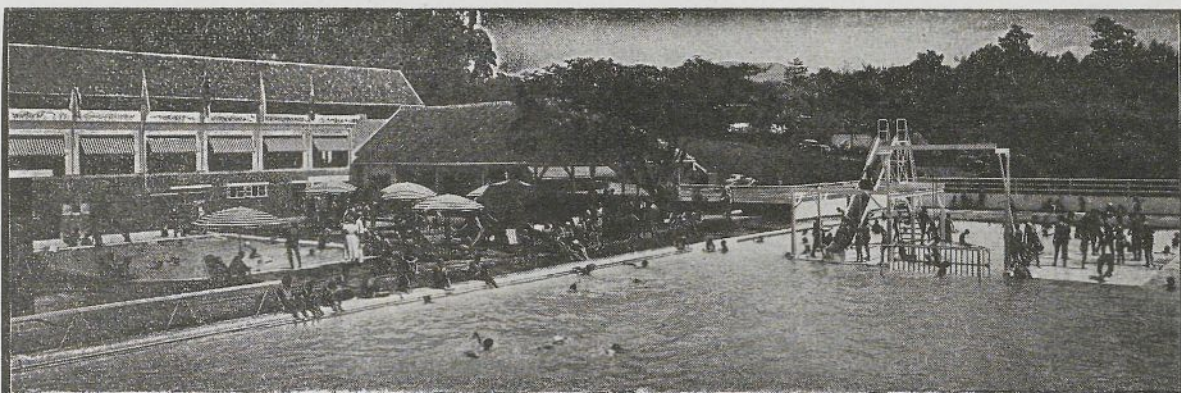
Kosteloos zijn op het gemeentekantoor doorlopende toegangskaarten voor het Jubileumpark te krijgen.

L. H. C. H.

in
JUNI

1. M. EPKER.	p/a LINDETEVIS	STOKVIS.
2. A. GRÜNEWALD.	p/a Firma GESTETNER.	Tamblongweg 6.
3. Dr. N. A. ROOSEN-
DAAL.	Riouwstraat 16.	
4. A. STRUYVENBERG.	Burg. Kührweg 56.	
5. Mej. J. P. EVERAARS.	Burg. Kührweg 16.	
6. Ir. D. W. WEBER.	Riouwstraat 119.	
7. J. Ch. PORTIER.	Sasak-Gantoengweg 39.	
8. Mej. M. CLERKX.	Dagoweg 98.	
9. J. W. GEVEKE.	p/a JAVASCHE BANK.	
10. H. SMIT.	Naripan 39.	
11. W. WEBB.	Claulanweg 7. BATAVIA-C.	
12. ANG GOAN HOAT.	Bothstraat 20.	
13. Apotheek E PLURU-
BUS UNUM.		

LEMBANGWEG - BANDOENG - HUYGENSWEG

BADPLAATS TJIHAMPÉLAS BANDOENG.

HET EENIGE BAD TER PLAATSE MET **DOORLOOPENDE**
VERVERSCHING MET EIGEN BRONWATER.

STAAT ONDER REGELMATIGE CONTRÔLE VAN
DEN DIENST DER VOLKSGEZONDHEID.

HOTEL MATARAM

DJOCJA'S OUDSTE HOTEL

5 min. van het Station.

Meer dan veertig-
jarige reputatie

Dagelijks Europ. en
alom bekende rijsttafel.

Geheel gerestaureerd;
kamers met eigen gemakken.

PRIJZEN:

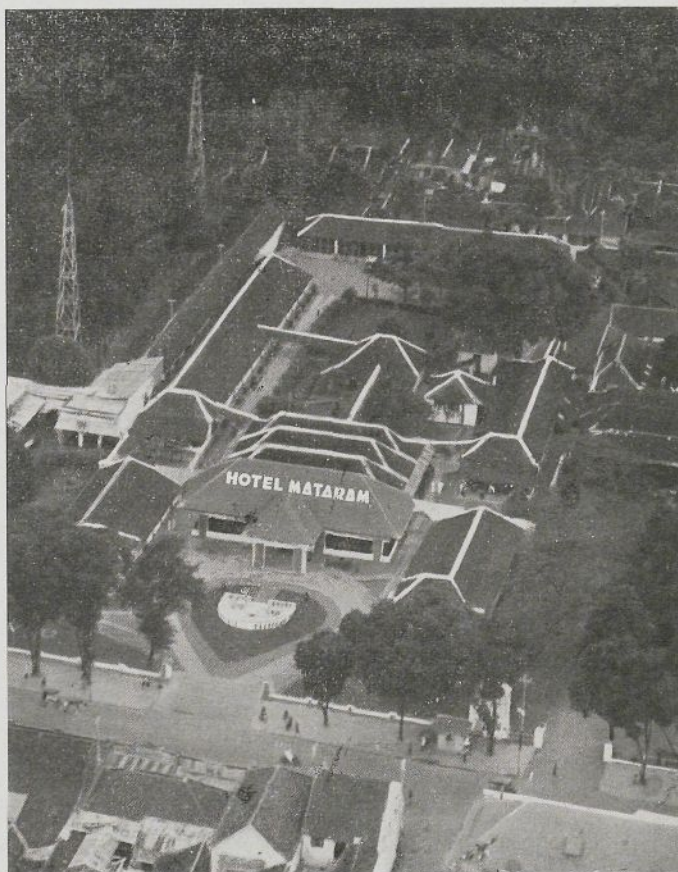
1 pers. vanaf f 4.50 - f 7.—
2 " " f 8.— - f 13.—

Maandkamers:

1 " " f 60.— - f 110.—
2 " " f 100.— - f 165.—

Lommerrijke tuin, oppervlakte p.m.
10.000 M²; 12 auto-garages.

Eigenaar-Beheerder **G. LEIPOLDT**
Oud Chefhofm. S. M. „Nederland“.

HYPOTHEKEN

DE N. V. DE EERSTE NED.
IND. SPAARKAS TE BAN-
DOENG HEEFT GELDEN
BESCHIKBAAR TEGEN ON-
DERPAND VAN WOON-
EN/OF WINKELHUIZEN OP
EIGENDOMSPERCEELEN
IN HOOFDPLAATSEN.

AANVRAGEN TE RICHTEN
AAN DE

N.V. „DENIS”

TE BANDOENG.

Heim & Co.

Effecten, Vaste Goederen

Millmij-gebouw

Tel. 124 en 125.

FOTO METER GEVONDEN

Ondergeteekende vond
op den top van de Boekit
Toenggoel een foto-meter.

De eigenaar kan het
persoonlijk te mijnen huize:
Dagoweg 31, in ontvangst
nemen.

W. H. HOOGLAND

„DE BANDOENGSCHE VERF-CENTRALE”

(IMPORT MY. JOHANSEN)

Uitvoering van alle voorkomende verf-
werken; o.a. het schilderen van Fabrieks-
daken, Gebouwen, Huizen en Meubilair,
tevens calcarium- en brocateer-werk.
Aanmaken van Lichtbakens en Reclame-
borden.

Alles met vakkundig personeel en onder
deskundig toezicht.

DAGOWEG 26

Kunsthandel: Midden-Java

Steeds het beste op het gebied van

Inheemsche Kunst

als

Djocja zilverwerken

Djepara houtsnijwerk

Leerwerk

Weefsels

Antiek etc. etc.

”MOOI BANDOENG”

HELP DAARAAN MEDE.
VERFRAAI UW TUIN
MET ZADEN V. D.

ZEEUWSCHE-ZAADHANDEL

HUYGENSWEG - TELF. 1831 - BANDOENG

VERFRAAI UW TUIN

Auto- en wegenkaart van Java

In 3 deelen op linnen geplakt met uitgebreide afstandstabellen. Compleet in etui f 1.50

Boekhandel VORKINK
Bandoeng

VOOR BETERE
**INSIGNES, CLICHÉS
& STEPELS**

NAAR
Clichéfabriek „FA FOENG”
GR. POSTWEG W. 81 TEL. 798 — BD.

Voor medicijnen gaat men naar de

Bandoengsche Apotheek

Gr. Postweg O. 9 — Tel. 668 - 669

AARDEWERK in Kunstglazuur

Vruchten- en Bonbonschalen enz.

E. THEIN — Naripan 28.

Bandoeng — Tel. 1879

Vleeschhouwerij en Worstfabriek van

L. SCHRÖDER

Groote Lengkong 1A.

Bandoeng — Tel. No. 756 en 2774

DJOKJASCHE KUNSTHANDEL

TAMBLONGWEG 17

— TELEFOON 1860

Het OUDSTE en BESTE adres voor FIJN Koper, Leer, Katoen- en Zijden
Batik, Zilver-, Goud-, Schildpad-, Tin- en Houtsnijwerk.

Tevens artikelen van de firma A. C. BUISSON — Uitsluitend handarbeid.

GLASHANDEL

A. N. I. G. G. I.

Bantjeuj - Bandoeng - Tel. 1351

HET OUDSTE EN
BEKENDSTE ADRES
TER PLAATSE.

Autoverhuurderij „DE HOOP”

Tel. No. 1833, — IJkweg 10

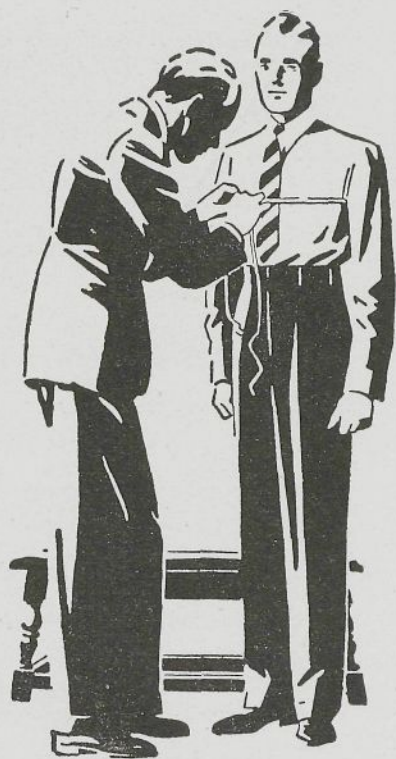
Uitsluitend nieuwe auto's

Leverancier van huurauto's aan diverse
Overheidsdiensten.

Thans gaat een ieder voor :

STENO & TYPEN

naar

WASCHBARE KLEEDING

Tropicals - Palm-Beach

=

AVONDKLEEDING

in zwart en midnight-blue

=

EUROPEESCHE UITRUSTINGEN

=

Aug. Savelkoul

BANDOENG.

SCHOENMAKERIJ S. BOONSTRA

Oosteindeweg 29.

Oudste en billijkste adres ter plaatse, voor maat en reparatie-werk. Walram rubber tips voor dames en heeren.

Binnen 12 uur klaar, halen en brengen gratis.

MINERAALWATERFABRIEK

N O V A

OOSTEINDE 57

TELEFOON 1210

CONCORDIA - CUP, EEN VER-

FRISCHENDE - WIJNDRANK !!

Telefoon 1099 — Bragaweg 61

Bandoeng

SALON DE COIFFURE MAISON SMIT

Specialisten

Permanent-wave

Manicure

Epileeren

Water-wave

MASSAGE

TJIANG TJOAN HAN

TOEKANG GIGI

Maarschalklaan 11

Bandoeng. (Java)

Autoverhuurderij PREANGER

Tel. 1616

Bandoeng

Tusschen G. E. B. E. O.-Factory

Goede chauffeurs, billijke prijzen

Coulante bediening

HOTEL-PENSION VAN RHIJN

Oude Hospitaalweg 32
Bandoeng — Tel. 2660.

Huis van den eersten rang,
gelegen in 't Centrum der stad.

HOTEL SUMATRA

Kebon Djati 6/8 v/b Station,
Telefoon 274 — Bandoeng.

Billijke prijzen

Europeesch beheer — Uitstekende tafel.

HOTEL „SCHOMPER“

Naripan 11 - Bandoeng - Tel. No. 3100 - 1489

GERENOMMEERDE KEUKEN
UITSTEKENDE SERVICE

COMFORTABELE KAMERS.

Daglogies vanaf f 5,-

Bij verblijf van 14 dagen 10% korting.

Bij langer verblijf speciale prijzen.

PENSION „WELGELEGEN“

BURG. KÜHRWEG 5 — TEL. 632

1ste Rangs Eur. Pension

Billijke prijzen. Uitstekende tafel.

Centraal gelegen. Tennisbaan.

MAAND- EN DAGKAMERS.

N. V. HOTEL METROPOLE

Kepatihan No. 12A — Telefoon 172

Erkend één der beste en goedkoopste familie pensions.

Gunstig gelegen in centrum bij Postkantoor, Gouvernements-Bureaux, Bankinstellingen, Sociëteiten

en Winkels. Beleeft aanbevelend,

de Directrice.

SHANGHAI DREAM

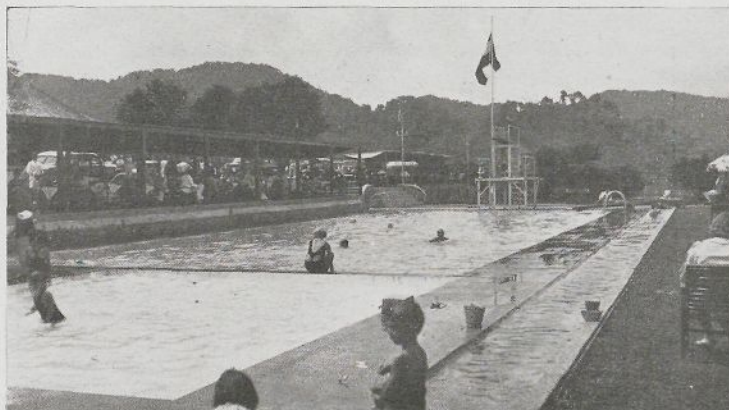
„Het meest exclusieve restaurant“

BRAGA 64, — BANDOENG.

Wanneer gij naar Europa vertrekt
eerst naar T.N.K. Handwerk cursus.

Groote Postweg Oost 92.

Voor Uwe winterkleeding.

Hotel Tangkoeban Prahoe

Lembang K.M. 21 Telefoon 24

20.000 M²

WONEN TE BANDOENG

beteekent een combinatie van de voordeelen van het wonen in een groote stad en het wonen in een aan natuurschoon rijke streek.

De ideale woonvorm: het ééngesinshuis met eigen tuin, is te Bandoeng voor iedere beurs bereikbaar.

De Gemeente Bandoeng heeft gunstig gelegen **BOUWTERREINEN**, tegen billijken prijs te koop.

Inlichtingen verstrekt het

**GEMEENTELIJK
GRONDBEDRIJF**

ATJEHSTRAAT

TELEFOON 454 TOESTEL 18

W. ANTHONJUSZ

Architect - aannemer

LOMBOKSTR. 11A - TEL. 2143

Alvorens tot bouwen over te gaan wende men zich eerst tot:

LIM A GOH

het oudste Aannemersbureau ter plaatse.
Meest moderne ontwerpen en solide bouw.

Diverse dankbetuigingen ter inzage.
Chineesche Voorstraat No. 12. Telefoon No. 2449 — Bandoeng.

F. J. DE GRAAF

NARIPAN 78 - TELEFOON 280

**Algemeen Administratie
en
Crediet-Kantoor**

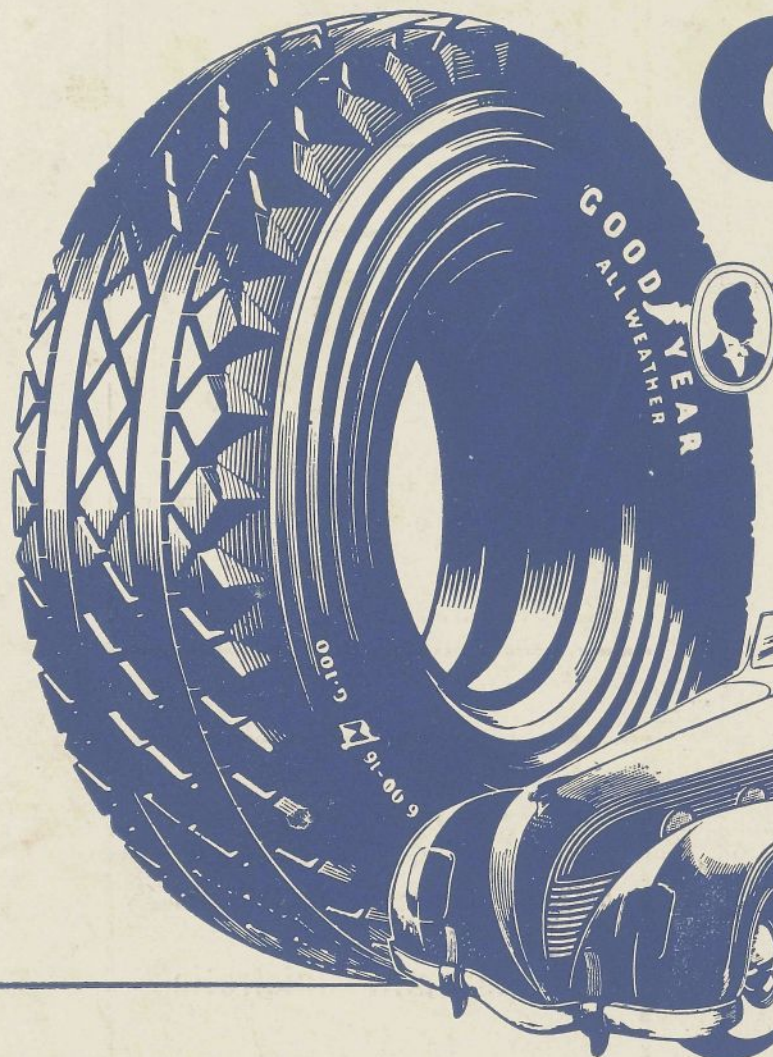
Spaar- en Depositokas
Bouw- en Woningbureau
Assurantiën en Hypotheken

•
Huizenbeheer

•
Commissionnairs in Onroerende Goederen en Effecten

•
Hypotheekbezorgers.

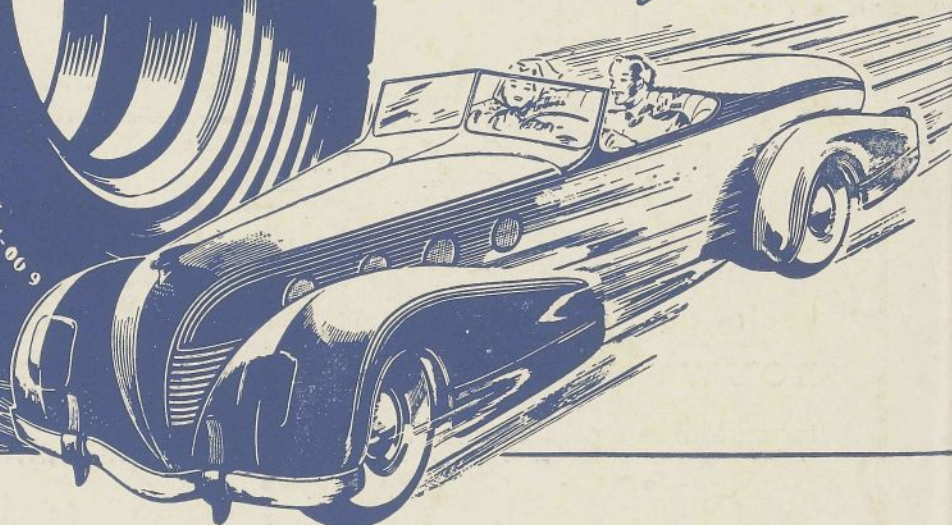
HIER IS DE BAND MET HET *Werkelijke* ANTISLIP-VERMOGEN

G100

Genoemd ter eere van Charles Goodyear, die 100 jaar geleden het vulcaniseeren van rubber ontdekte.

DE NIEUWSTE BAND VAN
GOOD YEAR

● Deze nieuwe Goodyear-Band is ontworpen om nóg groter veiligheid te geven. De constructie is radicaal gewijzigd, zooals uit nevenstaande figuren blijkt. Er zijn méér scherpgerande, ruitvormige rubberblokken op het loopvlak aangebracht.

Dit grooter aantal antislip-blokken – nóg dichter bij elkander geplaatst – en het plattere loopvlak, geven gebruikers van den G-100-Band een houvast op den weg – grooter dan ooit tevoren.

De groeven in het dikere loopvlak zijn ook dieper, zoodat de G-100 zijn antislip-vermogen langer behoudt.

De ontwerpers van dezen nieuwen Goodyear-Band hebben er terdege rekening mede gehouden, dat geruischloosheid en rustige gang noodzakelijke factoren zijn.

Om het geheel te volmaken, heeft Goodyear van den G-100 bovendien den meest gracieuzen band gemaakt. Let op die gestroomlijnde gratie – zelfs zichtbaar als de wagen rijdt,

en aldus de élégance van de moderne auto accentueerend.

Monteer een compleet stel nieuwe G-100's, de veiligste, duurzaamste en meest fraaie band, speciaal ontworpen voor het moderne snelverkeer.

